

Oponentský posudok na habilitačnú prácu

Názov práce: Exegeticko-teologická analýza žalmov 93 – 96 a ich kontextuálne čítanie

Autor práce: ThDr. Jozef Jančovič, PhD

Oponent: doc. Jozef Tiňo, PhD

Aktuálnosť témy a metóda spracovania

Autor habilitačnej práce v úvode píše, že predložený text je výsledkom jeho individuálneho exegetického bádania pri príprave komentárov k Ž 76–100 (KSZ 6, 2018). Ide o súčasť aktuálneho vedeckého projektu zastrešeného Teologickou fakultou Trnavskej univerzity, v ktorom skupina slovenských exegetov tvorí prvý slovenský odborný komentár k biblickým textom.

Metodologicky sa autor práce pridrža systému, ktorý bol stanovený pre tvorbu komentárov v rade KSZ, t.j. preklad hebrejského textu, textové poznámky, komentár, kompozícia a teológia žalmu. Prvé štyri kapitoly sa venujú podrobnej analýze Ž 93–96 už spomenutou metódou, zatiaľ čo piata kapitola predstavuje kánonický kontext tejto skupiny žalmov v rámci Žaltára. Piata kapitola nebola súčasťou práce na komentári a bola vypracovaná pre účely habilitačnej práce.

Pre diskusiu k vybraným častiam habilitačnej práce uvádzam niekoľko kritických poznámok a s nimi súvisiace otázky, ktoré by mali byť zodpovedané v priebehu obhajoby.

Kritické pripomienky k niektorým častiam a otázky k diskusii pri obhajobe

V úvode (s.10) a závere práce (s.85) kde sa spomína *lectio continua* nie je celkom jasné, či autor vníma edičné techniky *Verkettung*, *inclusio*, *iuxtapositio* a *Vernetzung*, ako bytostne prepojené s touto praxou.

Otázka: Patrí podľa habilitanta prax *lectio continua* už do obdobia záverečnej edície žaltára, aj keď, ako uvádza na s.5, nie je doložená?

Na s. 18 autor tvrdí: „Nepriateľské chaotické sily – rieky a mocné vody – nie sú božstvami, ale sú to prírodné živly usilujúce sa hukotom a príbojmi zasiahnúť samotného Boha a zem.“ Toto

tvrdenie sa premieta aj do spracovania teológie žalmu na s. 19, je však otázne, či je to zlučiteľné so staro-orientálnou predstavou.

Otázka: Môže byť odosobnené more vnímané ako nepriateľ Boha, alebo ide len o rétoriku zdôrazňujúcu, že more, ktoré je zbožšťované na SBV, je dielom Boha, ktorý je ako jeho stvoriteľ neporovnateľne väčší?

Na s. 31 autor rozlišuje medzi Iuxta Hebraeos a Vulgátou: „(...) Juxta Hebraeos (sic!) od sv. Hieronyma a tiež Vg“. Bolo by azda vhodnejšie pri porovnaní s Iuxta Hebraeos hovoriť o Psalterium Gallicanum.

Otázka: Dá sa hovoriť o starších verziách latinskej biblie s žaltárom Iuxta Hebraeos? Aká je história (alebo dôvod) prijatia jedného konkrétneho prekladu žaltára do oficiálnej verzie Vulgáty?

Na s. 44 je úkon prostrácie uvedený výrazmi *ništaḥawēh*(*w^enikrā‘āh*) a *nibrakāh* a je komentovaný ako keby išlo o dva rôzne úkony. Nejde v kontexte žalmu o synonymné výrazy?

Na s. 46-47 nie je zasa dost' jasné, prečo sa pre hebr. *nsh* uvádza preklad „pokúšať“ a pre *bḥn* „skúšať“ keď je uvedené, že sú synonymné (sloveso „pokúšať“ sa používa v zmysle skúšania niekoho so zlým úmyslom, poprípade navádzania na zlé). Je zrejmé, že rozdiel medzi slovenskými výrazmi „skúšať“ a „pokúšať“ nemá presnú lexikálnu paralelu v hebrejčine.

Otázka: Ako pristupovať k použitiu slovesa „pokúšať“ pri preklade biblických textov, najmä ak je objektom Boh?

V Ž 96 sú prvé dve časti (v. 1-6 a v. 7-10) interpretované tak, že najprv sú len Izraeliti vyzvaní oslavovať Boha a ohlasovať ho na zemi (s. 59-60 a 66), zatiaľ čo v druhej časti sú to pohania, čo by predstavovalo základnú líniu žalmu: od Izraelitov k pohanom a od obrátených pohanov k ostatným pohanom (v.10). Ako dôvod autor práce uvádza, že v. 3 v prvej časti obmedzuje adresátov výzvy vo v.1 na Izraelitov, lebo misia má miesto medzi pohanmi. Na základe toho je „celá zem“ vo v.1 spätne interpretovaná ako *totum pro pars*, čo v tomto prípade znamená, že sa vzťahuje len na Izraelitov roztrúsených po svete (s.59). Vzhľadom na v. 10 ktorý tiež hovorí o pôsobení medzi pohanmi je však takýto argument sporný a uvedenú interpretáciu autora treba pripustiť len ako jednu z možností. Iná možnosť je, že „celá zem“ vo v. 1 je neskôr vo v. 7 identifikovaná ako „rodiny národov“, takže v skutočnosti už v. 1-2 môžu byť výzvou smerovanou k pohanom zúčastňujúcim sa na kulte vo vonkajšom nádvorí chrámu.

Otázka: Dá sa téza o rozdielnych adresátoch v častiach v. 1-6 a 7-10 podprieť inými ukazovateľmi v texte?

Na s. 67 je podkapitola: „Žáner žalmu, jeho vznik a recepcia v 1 Krn 16“ Samotný názov predpokladá skôr monografiu ako podkapitolu a predovšetkým recepcia Ž 96 v 1 Krn je málo spracovaná.

Otázka: Mohol by habilitant doplniť niektoré zásadné informácie ohľadom textu a kontextu Ž 96 v 1 Krn?

Na s. 71 sa píše „Prevažujúca téma kráľovstva v zbierke ide v línii hlavnej témy Žaltára, ktorou je kráľovstvo.“

Otázka: Ako sa dá výrok zladať s faktom, že najpočetnejšiu skupinu žalmov predstavujú lamentácie?

Záver

Komentárový preklad z hebrejčiny, analytické spracovanie jednotlivých veršov, ako aj syntetický prístup pri zvažovaní kánonického kontextu predpokladá dobrú odbornú znalosť problematiky a exegetickú zbehosť habilitanta. Habilitačná práca bude teda po úspešnej obhajobe dostatočným podkladom pre udelenie vedeckopedagogického titulu „docent“.

V Bratislave 31.7.2020

doc. Jozef Tiňo, PhD